

el Periòdic BUSINESS

L'ACTUALITAT ECONÒMICA DEL PRINCIPAT

Jaime Mesas
Pàg ► 2

Consultori fiscal

Pere Brachfield
Pàg ► 3

Factors que agreugen l'impacte de la morositat a les empreses

El petroli (WTI) trenca els 50\$. Repetició del 2014-2015? Una visió no esbiaixada.

Alex Fusté
@AlexfusteAlex

Economista en cap del Grup Andbank

Fa un any, concretament el 12 de desembre de 2017, em van convidar a les oficines de Thomson Reuters per donar una xerrada davant de clients institucionals de l'agència. Recordo que, en tractar el tema de l'energia, vaig defensar la tesi que el petroli hauria de romandre en nivells pròxims a 50 \$/b (mesurat pel West Texas). En aquells dies el barril cotitzava a 55\$/b i vaig manifestar que un cru estable a nivell dels 50 \$ seria molt bo per al món i per als mercats. A la sala hi havia uns senyors de Repsol i em van dir que m'equivocava. Ja saben, un bon oient sovint pensa sobre una altra cosa. Per descomptat tenien raó (eren de Repsol, per Tutatis!!). Així doncs, el cru va continuar pujant i es va enfilars dins els 76,4\$ cap a finals de setembre, i com no, l'experiència va resultar ser

nefasta per a l'economia global i els seus mercats.

El capritx del destí ha volgut que en aquest mateix any, tornem a veure un petroli de nou per sota de 50 \$ (avui a 48 \$). És curiós el destí. Unes vegades és precipita als abismes més profunds de l'infortuni, i unes altres, a manera compensatòria, t'eleva als cims més elevats de la fortuna. Sigui com sigui, i tal com vaig fer llavors, torno a estar en posició de defensar que un cru baix serà molt bo per a l'economia global i els mercats; de la mateixa manera que un cru alt va resultar ser contraproduent. Assumeixin que les caigudes en el preu de l'energia alliberaran immenses quantitats de liquiditat. Quins seran els més beneficiats? Sens dubte, els mercats de països amb elevats «dèficits bessons» (fiscal i exterior). Aquests poden ser els guanyadors el 2019.

Dit això, em trobo amb que avui molts de vostès es mostren preocupats pels efectes secundaris de la forta caiguda en el petroli. Molts em pregunten si estem davant una repetició de la caiguda vertical del petroli ob-

Passa a la pàgina següent

Pàg ► 4

Andorra respectarà el calendari establert a l'acord monetari

La modificació de la llei és un avenç en la protecció dels mercats i dels clients de serveis d'inversió

Pàg ► 4

Les importacions creixen un 5,9% durant el mes de novembre

La variació percentual en l'acumulat dels últims dotze mesos és del 5%

Pàg ► 4

La Cambra de Comerç confia en l'estudi de la viabilitat de l'aeroport

L'informe valora la localització de la instal·lació i els tipus d'avions que el podrien utilitzar

Pàg ► 4

L'IPC pateix el descens d'una dècima el darrer mes

La inflació subjacent se situa al 0,4% anual en relació al novembre del 2017

Compartir un camí és compartir un propòsit.
Construïm un futur junts.

Li desitgem un bon any 2019

ANDBANK /
Private Bankers

Ve de la pàgina anterior

servada durant la segona meitat del 2014 i 2015, que per cert, va donar lloc a la forta correcció dels mercats de renda variable en el primer trimestre de 2016. Recordo que en aquells dies jo escrivia sobre els canaris, i de si aquests cantaven o no (com a metàfora de les tècniques utilitzades a les mines galleses). Finalment, aquests no van deixar de cantar i els miners (mercats) van sortir airosos, almenys això és el que es desprèn si ens atenem al rallí ininterromput del 57% a l'S&P després de les caigudes.

El fet que molts inversors m'estiguin preguntant sobre aquesta possibilitat avui, evidència que la reacció actual dels mercats, en caiguda lliure, ja incorpora la materialització del mateix patró del 2016. Un pensament col·lectiu que ens deixa davant uns mercats d'una lletjor desorbitada.

Per si no ho sabien, en aquells dies, la caiguda del cru va tenir dues etapes: Una primera que va tenir lloc durant la segona meitat del 2014 (amb caigudes en el petroli del 58%), i una segona fase a la segona meitat del 2015 (amb una nova caiguda del 56%), moment quan els temors es van desfermar i van provocar fortes caigudes en tots els índexs borsaris d'arreu del món. La por es nodria essencialment des de dos arguments: 1) L'economia dels EUA estava en franca desaceleració (ritmes en consum de l'1%) i la caiguda del cru amenaçava amb paraitzar la inversió en la indústria d'hidrocarburs dels EUA, la qual cosa podria desacelerar encara més l'economia. El risc era doncs de clara recessió. 2) Els bancs estaven en perill després de la ingent quantitat de crèdit concedit a empre-

Un cru a un preu baix serà molt bo per a l'economia global i els mercats

ses d'hidrocarburs que, amb els preus del cru tan baixos, podrien donar lloc a problemes d'impagaments.

Arribats a l'actual punt, deixin-me que els digui dues coses: 1) Certament, l'economia dels EUA està en desaceleració, però una que ens portarà des de ritmes del 3,5% fins al 2,7% que preveiem pel 2019. No és exactament el mateix. 2) Els bancs nord-americans, després de l'experiència passada, estan ben coberts contra el risc d'impagaments en els préstecs a empreses d'hidrocarburs. Més important encara, a diferència del 2015, les

tècniques d'extracció són viables amb preus del WTI en 50 \$ (abans, l'activitat no era rendible a aquests preus). La setmana passada, menjava amb un client, i durant el menjar un empresari del shale oil al Permian basin em va enviar un e-mail dient que estava extraient amb el WTI a 50 \$, que guanyava diners i que a aquests nivells tanca-ria inversions el 2019 per un +10% respecte del 2018. Vostès mateixos. Pot ser el preu del petroli cau, com al 2014-2015, però no crec que sigui motiu per provocar els riscos de recessió ni fallides bancàries.

Com aleshores, defenso la tesi que aquesta caiguda en el cru (si bé és molt vertical, i al mercat no li agraden els moviments bruscos), acabarà sent molt beneficiosa per als actius financers i mercats en general. Quan passarà? No ho sé, en part, perquè no és necessari entendre el mercat per a discutir sobre ell; el que em deixa davant milions de cosmovisions diferents.

Si bé a vegades penso que entenc tant de mercats com dels ocells passeriformes, crec que els canaris, igual que llavors, no deixaran de cantar, i de nou els miners sortiran airosos.

Consultori fiscal

Jaime Mesas

Partner | Tax & Corporate Lawyer

Aquesta setmana volem compartir amb els lectors la Consulta Vinculant número CV0126-2018, del 20 de juliol del 2018, del Departament de Tributs i de Fronteres (d'ara en endavant, DTF) en relació amb les pèrdues per deteriorament derivades de les possibles insolvències de persones o entitats vinculades.

La societat A va atorgar préstecs a societats residents fiscals a Espanya que, d'acord amb l'article 16 del Decret legislatiu de l'1-08-2018 de publicació del Text Refós de la Llei 95/2010, del 29 de desembre, de l'Impost sobre Societats (d'ara en endavant, TRLIS) tenen la consideració d'entitats vinculades.

Amb posterioritat, les societats vinculades residents a Espanya van ser declarades en concurs de creditors, d'acord amb la Llei 22/2003, de 9 de juliol, Concursal, i mitjançant aute de l'any 2016 dictat pel Jutjat Mercantil competent, es va acordar l'apertura de la fase de liquidació.

Degut a la situació financera en que es troben les societats vinculades prestatàries, aquestes no han retornat els préstecs que els hi va atorgar la societat vinculada A. Així mateix, amb posterioritat a la declaració de concurs, s'han incrementat els imports dels préstecs.

Com a conseqüència de l'impagament, i a efectes de cobrir els risc dels

crèdits pels préstecs concedits, la Societat ha registrat comptablement pèrdues per la deterioració dels crèdits dels préstecs deguts per les societats concursades. Davant això, la Societat es planteja la deduïbilitat en l'Impost sobre Societats de les pèrdues per deteriorament registrades en els estats financers.

Tal i com s'estableix a l'article 11 del Decret legislatiu de l'1-08-2018 de publicació del Text Refós de la Llei 95/2010, del 29 de desembre, de l'Impost sobre Societats:

«1. Són deduïbles fiscalment les pèrdues per deterioració de valor que preveu la normativa comptable amb les condicions assenyalades, en el seu cas, en el punts següents d'aquest article.

2. Les pèrdues per deterioració dels crèdits derivades de les possibles insolvències dels deutors, quan en el moment de la meritació de l'Impost es doni alguna de les circumstàncies següents:

a) Que hagi transcorregut el termini de sis mesos des del venciment de l'obligació.

b) Que el deutor estigui declarat en situació de suspensió de pagaments o fallida.

c) Que el deutor estigui processat pel delict d'aixecament de béns.

d) Que les obligacions hagin estat reclamades judicialment o siguin objecte d'un litigi judicial de la solució del qual depengui el cobrament.

Les pèrdues respecte dels crèdits que s'esmenten tot seguit només són deduïbles si són objecte d'un procediment judicial que versí sobre la seva existència o quantia:

-Els que deuen les entitats de dret

públic o són finançats per aquestes entitats.

-Els finançats per entitats de crèdit.

-Els garantits mitjançant drets reals, pacte de reserva de domini i dret de retenció, excepte en els casos de pèrdua o depreciació de la garantia.

-Els garantits mitjançant un contracte d'assegurança de crèdit o caució.

Els que hagin estat objecte de renovació o pròrroga expressa.

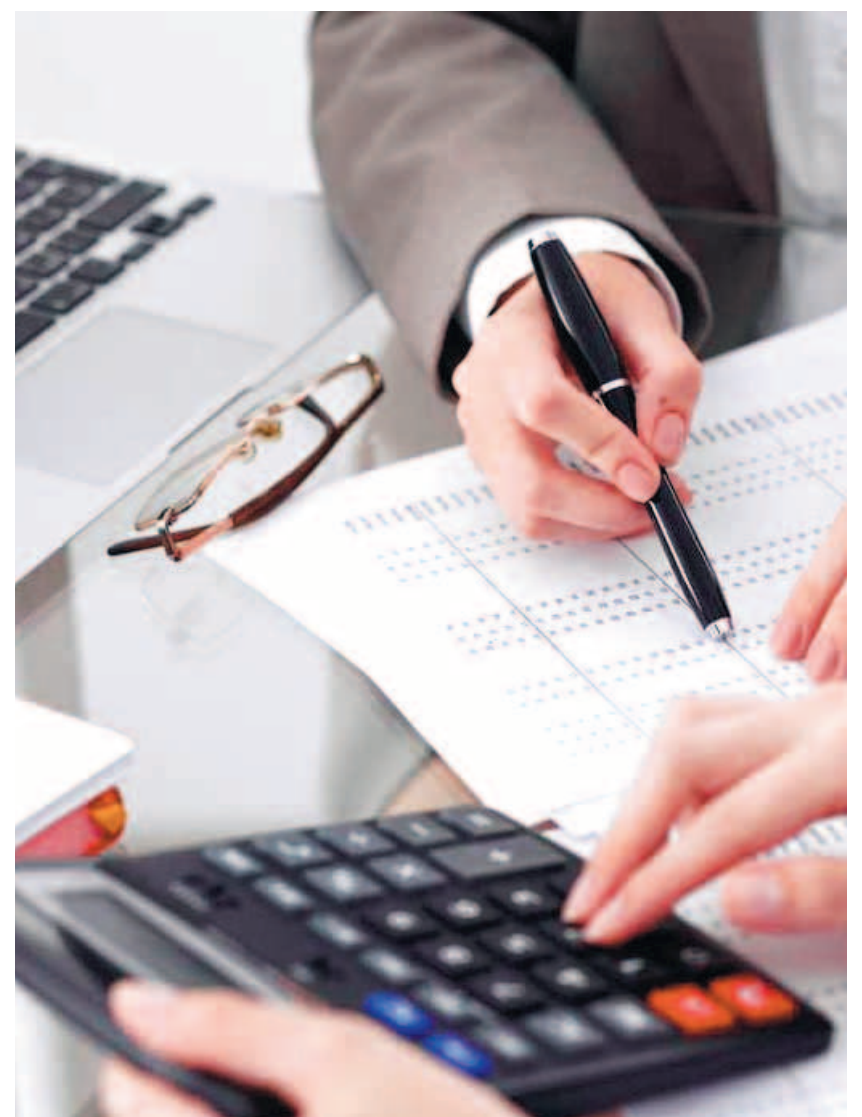
No són deduïbles les pèrdues per a la cobertura del risc derivat de les possibles insolvències de persones o entitats vinculades amb el creditor en els termes que preveu l'article 16, llevat del cas d'insolvència declarada judicialment.

(...).

En relació amb les pèrdues per deteriorament derivades de les possibles insolvències de persones o entitats vinculades, el TRLIS a l'article 11, a l'apartat 2.d, preveu el següent: «[...] No són deduïbles les pèrdues per a la cobertura del risc derivat de les possibles insolvències de persones o entitats vinculades amb el creditor en els termes que preveu l'article 16, llevat del cas d'insolvència declarada judicialment».

Per tant, en el cas exposat, el DTF estableix que per determinar a quin exercici s'han d'imputar les pèrdues derivades de les operacions mencionades a la consulta s'ha de considerar en quin moment les entitats deutors són declarades judicialment insolvents.

Respecte a aquesta condició, tenint en compte la informació proporcionada pel consultant, amb l'inici de la fase

de liquidació es declara de facto la impossibilitat de les empreses de seguir avançant amb les seves funcions i és el moment en què els creditors poden aspirar a cobrar part, o la totalitat, dels seus crèdits amb els actius de les societats concursades.

Per tant, en els casos exposats a la consulta, a l'efecte de l'aplicació de l'article 11.2.d del TRLIS, les entitats deu-

tores són declarades judicialment insolvents en el moment en què s'inicia la fase de liquidació. De manera que l'entitat consultant haurà d'efectuar un ajust negatiu a la base de tributació de l'Impost en el període impositiu en què es produeix l'inici de la fase de liquidació, sempre que es compleixi el principi d'inscripció comptable, previst a l'article 19 del TRLIS.

Factors que agreugen l'impacte de la morositat a les empreses

Pere Brachfield

@PereBrachfield

Director de Brachfield Credit & Risk Consultants

La morositat no perjudica per igual a totes les empreses; hi ha determinats factors que poden augmentar o esmorteir l'impacte causat per la morositat de manera que els perjudicis no tenen la mateixa repercussió. Els principals factors són: la dimensió de l'empresa, els tipus d'interès per finançar l'actiu corrent, el mercat i el marge de beneficis aportat pels productes comercialitzats.

Primer de tot, és important assenyalar que una empresa es ressent més per culpa dels impagats quant més petita és. Les grans i ben capitalitzades tenen prou recursos financers per afrontar els impagats, i a més solen tenir els riscos ben diversificats, amb el que poden diluir l'efecte provocat per un impagament elevat. Però per a una empresa petita un sol impagat important pot suposar entrar en una situació de crisi. Per tant, l'impacte que provoquen els impagats en una empresa petita pot ser letal, ja que aquesta petita no pot suportar un menyscapte com ho fa una gran. Per tant, idèntiques quantitats d'impagats poden suposar, en el cas d'una gran un petit perjudici econòmic, però signifiquen la fallida d'una petita. La conclusió és que les empreses petites han de prendre més precaucions a l'hora de concedir crèdits comercials i cobrar les factures ja que es juguen la seva pròpia supervivència.

Com s'ha dit, els problemes de cobrament i la morositat poden provocar el tancament i desaparició de les empreses afectades. Sobretot, són les petites i mitjanes les que poden desaparèixer per culpa dels problemes de cobrament, ja que un menyscapte de certa magnitud pot deixar definitivament fora de combat a una petita empresa, mentre que una més gran pot superar la situació gràcies a disposar de més recursos econòmics. Mentre les grans són capaces d'absorbir els costos produïts pels incobrables, els negocis més petits es poden veure obligats a cessar en les seves activitats. Aquest fenomen es va poder comprovar en els estudis realitzats per la Unió Europea sobre les conseqüències de la morositat. Es va comprovar que les pimes són les més perjudicades. Així mateix, es va detectar que el 25% de les pèrdues empresarials de les pimes -fallides, suspensions de pagaments o dissolucions d'empreses- són provocades per problemes de cobrament.

La morositat ocasiona un cost financer ja que les empreses han de finançar durant un període addicional els saldos de clients no cobrats al venciment. Aquest cost que es produeix com a conseqüència de l'endarreriment en el cobrament de les factures augmenta si els tipus d'interès són elevats i disminueix si són baixos. Per aquest motiu les èpoques en què els tipus d'interès són elevats, el perjudici econòmic provocat per la morositat resulta més gran

que quan són baixos. Així mateix, cal tenir en compte que les empreses de dimensió reduïda no podran obtenir els mateixos tipus d'interès bancari que aconsegueixen les empreses més grans, i hauran de suportar un major cost de finançament.

La situació del mercat en el qual es desenvolupa l'activitat i el sector en què es troba exerceixen una influència directa en les conseqüències de la morositat. Una empresa que pugui compensar de seguida les pèrdues ocasionades per un client morós fent una o diverses operacions amb clients solvents pot sortir airosa d'un trencament puntual. Per contra, si el mercat no afavoreix la realització de noves operacions, l'empresa que ha patit el con-

Quant més petita és una empresa, més es ressent per culpa dels impagats

tratemp no podrà superar la situació amb rapidesa i la seva situació econòmica s'agreuja.

La que no aconsegueix el cobrament d'una venda realitzada pateix irremediablament una pèrdua econòmica pura que equival al cost del producte venut. Així mateix, pateix un lucre cessant que és el marge comercial que ha deixat de percebre, o sigui el benefici que hagués proporcionat la venda. Per descomptat en el marc teòric d'un mercat dominat pels venedors en el qual l'empresa tingués tots els seus productes venuts per endavant -o sigui que pogués vendre tota la seva producció i tingués la seva capacitat de fabricació, de comercialització i de distribució plenament ocupades- es podria considerar la pèrdua de l'incobrable com el cost del bé venut més el benefici que ha deixat de percebre. Per tant, un impagat significa per a l'empresa afectada la pèrdua directa de la inversió realitzada en la mercaderia venuda i no cobrada i el no poder obtenir el benefici esperat. No obstant això, hi ha empreses que, per calcular el perjudici econòmic causat pel crèdit incobrable, sempre tenen en compte el marge net perdut en l'operació comercial que no ha arribat a bon port.

Això no obstant, qualsevol quin sigui el criteri per calcular la pèrdua directa dels crèdits fallits, cal sumar a aquest import el cost dels recursos emprats en el finançament del crèdit irrecuperable, és a dir, el cost que ha representat per a l'empresa haver finançat l'import impagat des de la ven-

da fins a la seva comptabilització definitiva com a incobrable. En el supòsit que l'empresa hagués emprat capitals propis per finançar els crèdits comercials, caldria tenir en compte el cost d'oportunitat d'aquests fons, ja que han estat totalment improductius.

Evidentment quan més gran sigui el marge de beneficis en proporció al preu de venda del producte, menor serà la repercussió del crèdit incobrable sobre el resultat de l'empresa. I per tant, menor serà l'esforç comercial requerit per compensar el menyscapte sofert per l'empresa davant el crèdit fallit. A les empreses que tenen el privilegi de pertànyer a aquest grup, en tenen prou fer unes quantes noves operacions comercials (o una sola) per

Els problemes de cobrament i morositat poden portar al tancament de l'afectat

recuperar la pèrdua produïda pel crèdit incobrable.

Per contra, les que mantenen el marge comercial molt reduït amb relació al cost del producte comercialitzat, pateixen majors pèrdues reals en cas de no cobrar la venda, sent el lucre cessant una part mínima amb relació a la inversió total. Per aquest motiu, les empreses amb marges molt reduïts sobre vendes, han de ser encara més curoses en la prevenció de possibles impagats, ja que la repercussió financera en els seus comptes de resultats serà proporcionalment molt més gran. Aquestes hauran de realitzar un esforç suplementari molt important per aconseguir la cobertura dels crèdits incobrables. Aquest tipus d'empreses són molt més vulnerables davant la morositat ja que es juguen la supervivència en cas d'augmentar l'índex de fallits incobrables.

En moltes ocasions per a pertanyent a aquesta categoria, l'impagat d'un sol client morós pot suposar la pèrdua de tot el benefici acumulat anual, ja que per compensar la pèrdua produïda pel crèdit incobrable s'ha d'aplicar el benefici obtingut de la resta de les operacions comercials al llarg de l'any. Aquesta circumstància és en ocasions el mal menor, ja que per a moltes empreses la morositat de diversos clients (o d'un de sol), pot provocar una situació d'insolvència transitòria tan important que els obliga a presentar una suspensió de pagaments o el que és encara pitjor, al tancament definitiu del negoci.

Andorra complirà amb el calendari de l'acord monetari

Cinca assegura que la majoria de tots els punts del compromís seran una realitat abans d'acabar la legislatura

«El gruix de tot el que preveia l'acord monetari estarà enllestit» abans que acabi la legislatura i «la plaça financera estarà en disposició de competir amb les mateixes regles i legislació que les entitats del mercat europeu». Així ho va apuntar el ministre portaveu, Jordi Cinca, després que el consell de ministres hagi validat la darrera modificació del projecte de llei de la protecció de l'inversor i l'abús del mercat. D'aquesta manera, i si es compleixen els terminis perquè el text legislatiu vegi la llum abans que acabi la legislatura, el ministre també es va comprometre a desplegar els reglaments relacionats amb la llei abans

Es produeix un avenç en la protecció dels mercats i dels clients de serveis d'inversió

que finalitzi el mandat actual i «complir així amb el calendari».

Tot i això, va dir que la feina no s'acaba mai perquè la Unió Europea (UE) constantment aprova nous reglaments subjectes a l'acord monetari que s'han d'incorporar a la legislació andorrana. El també ministre de Finances va recalcar, però, que ara el ritme d'implantació de la nova regulació serà el mateix «que la resta de països de la UE» perquè el Principat «s'ha accelerat per posar-se al mateix nivell», ja que va validar l'acord de manera més tardana.

La modificació de la llei aprovada, segons el ministre, suposa un avenç pel que fa a la protecció dels mercats i dels clients de serveis d'inversió perquè tinguin la informació de la mane-

ra més clara i transparent possible. En particular, s'introdueixen millores en la classificació a clients, els deures d'informació a clients, incentius, avaluació de la idoneïtat i l'adequació, la gestió i l'execució d'ordres, els conflictes d'interès, la protecció dels actius dels clients, els registres i els mercats. També es legisla, tal com recomana la UE, per evitar l'abús del mercat, per part de les entitats financeres, a través de tenir informació privilegiada o manipulant el mercat amb rumors o informacions falses per induir a tercers.

Segons Cinca, aquestes modificacions afectaran particularment per una banda als usuaris habituals del sistema financer i qualsevol client que faci operacions amb les entitats bancàries. El

Els canvis afecten als usuaris del sistema financer i a les operacions bancàries

segon paquet de mesures a implementar tindrà un efecte més concret sobre la plaça financera i li dona més seguretat i transparència perquè pugui operar amb més facilitat als mercats internacionals, ja que la legislació és homologable a la dels països de la UE.

El consell de ministres també va servir per aprovar el decret pel qual s'introdueixen les normes internacionals d'informació financera adoptades a la UE des del 2017 i que també permetrà complir amb el calendari de l'acord monetari, que apunta que els comptes de les entitats operatives del sistema financer andorrà i els organismes d'inversió col·lectiva de dret andorrà s'hauran de fer tenint en compte les noves normes internacionals.

Optimisme amb l'estudi sobre la viabilitat d'un aeroport al Principat

El president de la Cambra de Comerç, Miquel Armengol, va afirmar que l'estudi sobre la viabilitat d'un aeroport a Andorra «pinta bé, va a bon ritme i s'estan complint els terminis». L'informe l'està fent l'empresa Navblue, una filial d'Airbus. Fins ara s'ha determinat la zona que hauria d'acollir la instal·lació, molt a prop de l'entrada al túnel d'Envalira, a Grau Roig, que va ser més ben valorada que l'opció de Sant Julià de Lòria. També s'han de determinar els tipus d'avions que hi podrien aterrar i que són l'A319, l'A320NEO i l'A321NEO-LR. L'A319 és un avió civil de passatgers de la companyia Airbus. És un model escurçat derivat de l'Airbus A320, amb canvis mínims. Com que té els mateixos dipòsits de combustible, però menys passatgers (124, dividits en dues classes), el seu abast es veu augmentat fins als 7.200 km, el major de la seva classe. Els models NEO, per la seva part, permeten un estalvi de combustible d'un 20% respecte a l'anterior generació d'avions de la companyia, a més de permetre recórrer grans distàncies.

L'objectiu de la Cambra és la millora de les infraestructures i les comunicacions d'Andorra, segons consta en l'informe de conjuntura corresponent al primer semestre d'aquest any. Així es van recuperar els estudis de viabilitat de connexions ferroviàries. La Cambra treballa conjuntament amb la xarxa de cambres de comerç veïnes i amb responsables territorials de França i Espanya, en l'anàlisi de viabilitat de diversos projectes. Entre ells, hi ha una línia de tren entre l'estació de la ciutat de Girona, Porta i el Pas de la Casa. Per dur a terme el projecte, el primer pas seria la construcció d'un túnel d'uns set quilòmetres de llargària a través de la muntanya que separa la localitat francesa del Pas de la Casa.

Descens d'una dècima en l'IPC del mes de novembre

La variació anual de l'Índex de Preus al Consum (IPC) en base 2017 corresponent al mes de novembre del 2018 és de l'1,1% (novembre 2017: 2,7%), de manera que la inflació anual acumulada en els onze primers mesos de l'any se situa en el +0,9%. D'altra banda, la inflació subjacent es troba al 0,4% anual en relació al mateix mes de l'any 2017. Els principals grups de l'IPC que provoquen que la variació anual de novembre disminueixi en una dècima la inflació anual enregistrada el mes d'octubre són el transport, a causa del descens del preu dels bitllets d'avió, i l'habitatge, aigua, gas i electricitat. Això és degut a una pujada menor dels preus de l'electricitat, gas i altres combustibles respecte al mateix mes de l'any anterior. A l'altra banda, el grup més inflacionista va ser el d'alimentació i begudes no alcohòliques. L'augment es produeix per l'augment dels preus de l'alimentació. La variació anual de l'IPC d'Espanya del mes de novembre del 2018 se situa en l'1,7% (octubre 2018, 2,3%). Aquest descens es produeix a causa de la baixada dels preus dels carburants i lubricants, del grup transports. La variació anual de l'IPC de França de novembre del 2018 se situa en l'1,9% (octubre 2018, 2,2%). Aquest descens s'entén per la baixada dels preus dels productes petrolers del grup energia.

Les importacions tenen un augment del 5,9%

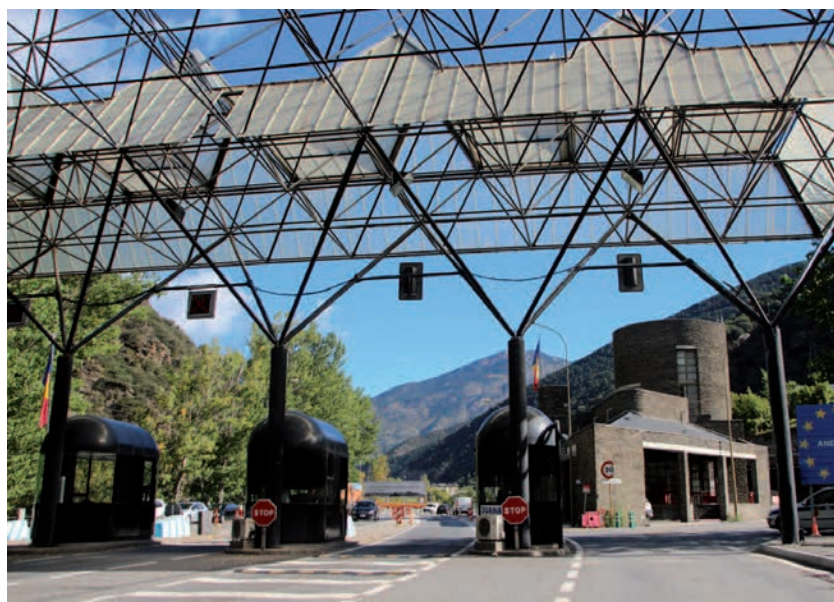
Les importacions durant el mes de novembre van sumar un total de 141,38 milions d'euros, el que suposa una variació percentual del 5,9% respecte al novembre de l'any anterior. Tal com informava el departament d'Estadística del Govern, tenen una variació percentual positiva destacada els grups diversos, amb un 37,2%; construcció, amb un 31,9% i energia, amb un 19,5%. Per contra, tenen una variació percentual negativa els grups joieria, amb un 24,9%; farmàcia-perfumeria amb un 6% i alimentació, amb un 4,7%. Sense el capítol energia, la variació percentual és positiva, d'un 4,9%.

Pel que fa a l'acumulat dels darrers dotze mesos, les importacions van tenir un valor de 1.373,79 milions d'euros, el que suposa una variació percentual positiva del 5% respecte a l'acumulat dels darrers dotze mesos del període anterior, en què les importacions en valor van ser de 1.308,17 milions. Sense el capítol energia, les importacions

augmenten un 4,5% en comparació al període anterior. Destaquen amb un valor percentual positiu les partides construcció (48,5%); diversos (18,6%); transport (13,0%) i energia (11,6%). Per contra, la partida amb una variació percentual negativa més destacada és joieria (32,4%).

Durant els onze primers mesos de l'any 2018, el total d'importacions és de 1.258,08 milions d'euros, amb una variació percentual positiva del 5,6% respecte al mateix període de l'any anterior. Destaquen amb valors positius: construcció (52,3%); diversos (20,7%); energia (14,3%) i transport (11,2%). En canvi, les partides amb una variació negativa més significativa són joieria (31,6%) i electrònica (3,4%).

Pel que fa a les exportacions, cal destacar que durant el mes de novembre van sumar 11,05 milions d'euros, amb una variació percentual del 7,1% respecte al mateix mes de l'any anterior. Les partides exportades que destaquen

amb una variació percentual positiva i una major variació absoluta són vestit i calçat, amb un 57,5%; joieria, amb un 120,8% i industrial, amb un 74,6%. Tenen una variació percentual negativa destacada i una variació absoluta més significativa les partides transport (36,4%), i begudes i tabac (98,7%).

Pel que fa a l'acumulat dels darrers dotze mesos, les exportacions tenen un valor de 111,28 milions d'euros, amb

una variació percentual positiva del 5% respecte a l'acumulat dels darrers dotze mesos de l'any anterior. Les partides amb una variació positiva i major variació absoluta són industrial, amb un 18,4%; farmàcia-perfumeria, amb un 109,9%; vestit i calçat, amb un 16,9% i electrònica, amb un 4,2%. Per contra, destaca amb una major variació absoluta negativa la partida joieria, amb un 13,6%.